

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XVIII. Designatur tempus, quo amoris Dei prædominantis actus
mortali eliciendus est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

præponere vel æquare. Siquidem epist. 155. ad Macedonium c. 4. dicit, quod Deus est quo nihil melius invenimus. Cui si diligendo aliquid vel præponimus, vel æquamus, nos ipsos diligere nescimus.

135 Saleſii quoque verba ad idem sunt obſervatu digniſſima; ſiquidem primum mandatum exponens, dicit, quod illud mandatum amorem inter mille amores electum præſcribit; quemadmodum eo amore dilectus, electus eſt inter mille, ut dilecta Sunamitis notavit in Cantico. Eſt amor quem omnes amores noſtros vincere, & omnibus noſtris affectibus, regnantis in morem dominari neceſſe eſt. Et hoc à nobis exigit Deus, ut ſui amor præ reliquis noſtris amoribus, altius cordis impreſſus, toti cordi præſe ac imperet, ut ardentiori affectu totam animam noſtram obtineat, & majori amplitudine noſtras omnes facultates ad opus adhibeat, ut ſit ſublimior, omnemque noſtram mentem impleat, ut denique ſit fortior & robuſtior, omnemque noſtram fortitudinem & vigorem exerceat. Et quia per illum Deum in ſupremum noſtra mentis objectum eligimus, amor eſt ſumma dilectionis, & electio ſummi amoris. Quia nempe Dei bonitas omnem aliam bonitatem infinitis partibus antecellit, ipſe diligendus eſt amore ſublimi, præſtanti, potenti, extra omnem comparationem poſito. Suprema illa dilectio tantam Dei reverentiam & aſtimationem animis noſtris ingenerat, per eamque gratiam & amicitiam ipſius tantum facimus, ut illam rebus omnibus antepoſitam, quanto maximo amore proſequamur. Et hinc perſpicuum, hominis ſic Deum diligentis totam animam, totamque fortitudinem ipſi mancipatam penitus eſſe & conſecratam. Siquidem... in præparatione animi totum terrarum orbem deſerturus erit, ne excidat ab amore, quem ſe divina bonitati debere gloriatur. In ſumma eſt amor excellentia, vel excellentia amoris, qui omnibus mortalibus in genere & in ſpecie, ſeu generaliter & particulariter uniſque mandatus eſt; & hoc à primo momento, quo incipiunt uti ratione, amor ſufficiens cuilibet, & neceſſarius ſingulis ad ſalutem. Haec tamen Saleſius lib. 10. de amore c. 6.

CAPUT XVIII.

Deſignatur tempus, quo amoris Dei prædominantis actus ſub mortali eliciendus eſt.

136 **A**moris itaque Dei ſuper omnia, & prædominantis, actum, juxta Saleſium, elicere tenemur à primo momento uſus rationis, quo utique divina bonitas ſuper omnia amabilis proponitur, vel quo per nos ſtat, quod non proponatur. Quod & S. Thomas docet 1. 2. q. 89. a. 6. ad 3. Rationem enim homo accepit ut deliberet de ſine ſuo ultimo, ad quem ſe debeat ſuper omnia convertere, quamprimum poteſt. Hoc eſt enim negotium negotiorum, cui per totam vitam debet præ-

cæteris ſe applicare. *Creatura quippe rationali alia beatitudo non potuit, nec poteſt eſſe, nec poterit* (inquit Fulgentius lib. 1. ad Monim. c. 17.) *niſi ut agnoſcens à quo non ſolum facta, ſed etiam à quo rationalis facta eſt, majorem dilectionem exhibeat bono Creatori, quam ſibi. Neque enim ei ineſſe poſſet ullatenus ratio, niſi ei poſſet Creatoris ineſſe dilectio. Quia nec eſt ulla, que vera ſit, ſapientia, vel intelligentia creatura rationalis, niſi dilectio Creatoris. Ad hoc autem rationem accepit, ut verè ſapiens & intelligens ſit.*

Rationem alteram inſinuat D. Baſilius in 137 Plal. 1. ubi explicans verba iſta: *Beatus vir, qui in via peccatorum non ſtetit*, innuere videtur, hominem, accepto rationis uſu, ſervire dominanti cupiditati, ſi ei dominatus non fuerit per victicem Dei dilectionem: *Adhuc in prima ætate exiſtentes homines, neque in vicio ſumus, neque in virtute...* Poſtquam verò ratio noſtra fuerit completa, tunc fit quod ſcriptum eſt: *“ Ubi venit mandatum, peccatum revixit; ego verò moriebar. “ Exoriuntur enim ratiocinationes prave, que ex affectionibus carnis in nobis generantur. Reverà ubi venit mandatum, id eſt, cognitio honorum, ſi non pejori cogitationi dominatus fueris, ad Deum, velut ſinem ultimum, per dilectionem victicem te convertendo, uti recta ratio dicitur, ſed rationem ab affectionibus in ſervitutem redigi conſeſſeris, revixit quidem peccatum; moritur autem mens, per delictum mortua facta. Hæc ratio coincidit cum ea quam deduximus n. 125. & 126. Quod utique homo ratione utens, vel Deum amet amore prædominante, vel creaturam. Hanc autem ſi ſic amet, eo ipſo mortaliter peccat.*

Denique quemadmodum miles, ſtatim atque militiam ingreditur, ſe in amicitiam & obſequium Principis addicit; ſic homo, ſtatim atque rationis uſum ingreditur, ad ſupremum Dominum ſuum & Creatorem ſe & ſua referre debet, cum ſincero efficacique propoſito ſecundum leges ipſius vivendi, mortemque potius ſubeundi, quam eaſ transgrediatur. Cumque (ut S. Thomas ait q. 28. verit. a. 3. ad 4.) *quilibet teneatur peccatum vitare, & hoc fieri non poſſit, niſi præſtito ſibi debito ſine: tenetur quilibet, cum primo ſua mentis eſt compos, ad Deum ſe convertere, & in eo ſinem conſtituere. Tandem homo multis titulis Deo debet primitias ſuæ libertatis & amoris. Et ſi Deus olim exegerit primitias frugum & animalium: multo magis exigit primitias cordis.*

Si dicas, ad amorem prædominantem non niſi lentè & per gradus ordinariè perveniri; tali proinde amore Deum, adepto rationis uſu, ſtatim amari non poſſe.

Reſpondeo ideò patentibus, patris, &c. non levi curâ ſaragendum, ut in puerorum animis, ante rationis uſum, jaciuntur ſemina & inchoationes amoris Dei prædominantis; utpote qui momento non adoleſcit, magis quam prædominans amor ſæculi, qui tamen

facilius se ingerit, ob naturæ corruptionem. Quemadmodum enim prædominans amor sæculi prima exordia sua & semina ante rationis usum acquirit, sic & prædominans amor Dei. Nec ante rationis usum dumtaxat allaborandum, ut jacentur semina prædominantis Dei amoris; sed & ut congruis illi ætati mortificationibus pro posse extirpentur semina & inchoationes amoris sæculi, mortificando potissimum cupiditates illas, & passiones, quæ pro illa ætate prædominantur. Deplorandâ quippe experientiâ nimis exploratum est, ab illa ætate incipere corruptionem hominis, per amorem adhesivum ad vanitates, vindictas, gulas, ambitiones, &c. *Vidi ego* (inquit Augustinus l. 1. confess. c. 7.) *& expertus sum zelantem parvulum; nondum loquebatur, & intuebatur amaro aspectu collactaneum suum.* A quarto & quinto anno nonnullorum libidinem inceptisse, testantur Scriptores graves, & sciunt qui confessionibus audiendis sedulo vacant.

140 Secundò, prædominantis amoris divini actum eodem mandato prohibemur notabili vitæ moralis tempore intermittere; imò præcipimur tam frequentes actus illius exercere, ut morali quodam modo Deum super omnia, amore prædominante semper amare censeamur, tametsi actus illius continuè elicere non teneamur. Quia, ut Augustinus supra n. 134. dicit, sic non diligere mors est animæ. Cum, eo ipso quo esse definit in nobis prædominans amor Dei, esse incipiat in nobis amor prædominans creaturæ, ut probatum est supra n. 125. & 126. Peccat autem mortaliter, qui creaturam amat amore prædominante.

141 Neque hac in re quidquam asseritur, quod reipsâ non doceant Theologi passim omnes: utpote qui fatentur Deum, morali quodam modo, semper à nobis habendum pro fine ultimo cordis nostri, ita ut quilibet homo, ratione utens, sub peccato mortali, debeat semper sic esse animo constitutus, ut morali quodam modo, de ipso semper affirmari queat, quòd Deum habeat pro fine suo ultimo. Fatentur enim Theologi, toties peccatum mortale committi, quoties finis ultimus hominis in creatura constituitur, in qua eo ipso constituitur, quo non constituitur in Deo. Hoc ipso verò quòd finis ultimus efficaciter constituitur in Deo, Deus amat amor prædominante; quemadmodum divitiæ, honores, voluptates eo ipso amore prædominante amantur ab avaro, ambizioso, libidinoso, quo finem suum ultimum in ipsis efficaciter constituit.

142 Si quis sufficere putet, quòd Deus amore prædominante semper ametur in habitu otioso, prorsus fallitur. Tum quia præcepta de actibus sunt; non de habitibus. Tum quia divini amoris prædominantis habitus esse non potest otiosus, in iis qui finem suum ultimum constituunt in Deo, magis quàm amoris di-

vitiarum, honorum, voluptatum prædominantis habitus esse possit otiosus, in iis qui finem suum ultimum constituunt in divitiis, honoribus, voluptatibus. Tum denique, quia vita cordis amor est. Vita verò otiosa esse non potest. Unde Augustinus in Psal. 31. *Da mihi vacantem amorem, & nihil operantem.* Et in Psal. 121. *Habet omnis amor vim suam, nec potest vacare amor in anima amantis.* Et Gregorius: *Numquam est amor Dei otiosus... si operari renuit, amor non est.* Homil. 30. in Evang. Et hinc Steyartius in Aphorismis p. 2. disp. 30. n. 18. censet prædominantis amoris actum, nulla die sine peccato omitti posse. Enim verò habitus, qui generatur ex actibus, per actus conservatur, & per non usum deficit, ut vel ipsa Philosophia docet. Idque potissimum verum est de habitu virtutis, & maxime de habitu charitatis. Quid enim virtus, etiam secundum Philosophum? *Est, inquit, dispositio perfecti ad optimum, id est, ad actionem, seu operationem, prout sanctus Thomas exponit.* Igitur naturâ suâ non est iners & otiosa, sed actuosa. Virtus (ait S. Thomas 1. 2. q. 5. a. 4.) *est bona qualitas mentis, quâ recte vivitur, &c.* Atqui rectè vivere est agere. *Virtus* (ait Gerson) *in genere, est bona inclinatio naturæ rationalis ad operationes naturæ suæ congruas laudabiliter exercendum.* Ex qua definitione rursum conficitur, inertiam & otiositatem esse contra naturam virtutis. Quod maxime verum est de virtute charitatis, quæ igni & flammæ comparatur, Cantic. 8. *Lampades ejus, lampades ignis, atque flammarum.* Flamma verò otiosa esse non potest. Quamdiù est extra centrum, inquieta est, semperque movetur versus illud. Idem de amore Idiota dixit: *Amoris requies inquietudo. Vide flammam, quasi volentem & stantem simul* (ait Bernardus Serm. 4. de verb. Isa.) *nec miraberis jam Seraphim stantes volare, stare volantes.* Semper urget charitas, secundum illud Pauli: *Charitas Christi urget nos.* Nec certè Theologia Christiana permittit otiosos relinquere virtutum habitus. Si enim de verbis otiosis ratio reddenda est, numquid non de habitibus & talentis otiosis? *Quis ascendet in montem Domini?* (quærit Propheta Psal. 23.) *Qui non accepit in vano animam suam.* Animam suam in vano accipit, qui ipsam, virtutum habitibus instructam, inertem & otiosam relinquit. Et quid dicit Dominus de servo inerti qui talentum suum otiosum relinquit? *Ligatis manibus & pedibus, projicit eum in tenebras exteriores.*

Et quomodò cum habitibus nostris otiosi 144 permittimur, qui juberentur semper proficere, & in justitia crescere, secundum illud Ephes. 4. *Veritatem facientes in charitate, crescemus in illo per omnia, qui est caput Christus.* Et 2. Petri 3. *Crescite in gratia & cognitione Domini nostri, &c.* Spiritualis verò profectus ille, & incrementum, non fit sine frequentissimis actibus charitatis: cum justitia christiana sit cha-
ritas:

ritas: *Charitas quippe inchoata, inchoata iustitia est* (inquit Augustinus l. de nat. & grat. c. ult.) *charitas proventa, proventa iustitia est; charitas magna, magna iustitia est; charitas perfecta, perfecta iustitia est.*

145 Tertiò, quamvis homo non teneatur ad continuum actum & exercitium amoris prædominantis (ut supra dixi) sed ad non peccandum mortaliter sufficiat, si semper retineat amorem prædominantem habitualement, non otiosum, sed actuosum, frequenterque prorumpentem in actum, eo modo quo avarus, constituens finem ultimum in pecuniis, retinet earum amorem prædominantem, etiam dum dormit, etiam dum per horam nihil ex amore pecuniæ agit, vel (distractus) de aliis cogitat quàm de pecuniis: tamen mortali se crimine illaqueat, quandocumque prædominante amore creaturam amat, ut constat ex dictis n. 124. & 125.

146 Satagendum proinde, & sollicitè incumbendum, ut divinus amor semper in corde prædominetur. Quemadmodum enim quandocumque in corpore non dominatur calor, dominatur frigus; etiam tunc dum caloris quidpiam in corpore restat, si equidem plus in eo sit frigoris. Sic quandocumque in corde hominis Dei amor non dominatur, dominatur amor creaturæ. Cor enim, quod ex amore vivit, vel ex charitate (generaliter dicta) vivit, vel ex cupiditate; sicut corpus vel calore afficitur, vel frigore. Eà proinde ratione, quâ infertur corpus affici frigore prædominante, quandocumque vel nullo vel minori afficitur calore: patiter infertur, cor vivere ex prædominante cupiditate, quandocumque vivit absque ulla, vel cum minore charitate. Imò infertur cor vivere ex cupiditate prædominante, hoc ipso quòd ex prædominante non vivit charitate. Tameñ enim calor & frigus idem corpus simul afficere queant in æquali gradu; similiter philosophari non possumus de charitate & cupiditate. Quia præcepto diligendi Deum ex toto corde non permittitur æqualitas ista, id est, æquè creaturam amare quàm Deum; imò præcipitur plus Deum amare quàm creaturam, hoc ipso quo præcipitur Deum amare super omnia. Et hoc Salvator significare voluit, cum dixit: *Nemo potest duobus dominis servire.*

147 Quattò, quandocumque homo dominium amovis, seu principem in amore locum, alteri quàm Deo tribuit per mortale peccatum, ei quamprimum restituere debet sub gravi obligatione. Utpotè sub qua tenetur pro illata Deo injuria, quamprimum potest, satisfacere, ipsi per amorem restituendo cordis possessionem, quam peccando injustè sustulit, à Deoque in creaturam transtulit. Verùm hac de re plura, ubi de Pœnitentia.

148 Scio, quòd peccator, ab amore creaturæ prædominante, momento transire non soleat ad prædominantem Dei amorem. Et ideo addidi, *quamprimum potest*, ad innuendum uti-

que quòd quando ad prædominantem Dei amorem quamprimum pertingere non potest, saltem eniti debeat, faciendo quod in se est, ut quantociùs pertingat.

Quintò, sicut vitam rationalem homo inchoare non potest sine actu divini amoris prædominantis; ita nec finire. Actum proinde illius elicere tenetur homo in probabili vitæ periculo constitutus. Tum, ut gressu amoris eat obviam sponso venienti. Tum, ut Domino moriatur, sicut Domino vixit, vel vivere debuit, secundum illud Rom. 14. *Sive enim vivimus, Domino vivimus; sive morimur, Domino morimur; sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.* Tum, quia tunc maxime se fini suo ultimo per amorem conjungere debet, & ad centrum suum tendere, quando fini illi maxime appropinquat. Tum denique, quia tunc maxime sibi consulere debet per pœnitentiam, sine qua nullus, etiam nullius sceleris sibi conscius, migrare debet è vita. *Pœnitentiam autem certam non facit, nisi odium peccati & amor Dei.* Sed & dictus amor tunc maxime necessarius est ad muniendum cor adversus graviore tentationes. Suam proinde salutem graviter negligere censetur, qui munimentum istud negligit. Periculum namque est ne à Deo separetur, in charitate non radicans & fundatus.

Præter assignata tempora, plerique Theologi non sine probabili fundamento assignant dies festos, quos aiunt non sanctificari prout oportet absque sincero Dei cultu, qui sine ipsius amore non est. *Quis est enim cultus ejus, nisi amor ejus?* inquit Augustinus l. 12. de Trin. c. 14. Sed & si qui conscientiam habeant mortalis peccati, tenentur affectum illius per contritionem deponere secundum Scotum in 3. dist. 2. aliàs (inquit) peccant mortaliter contra præceptum sanctificandi festa. Quisquis enim voluntariè manet in affectu peccati; Deum non colit interiori affectu; ad quod tenetur, & non solum ad exteriorem cultum. *Consistit namque interior cultus in hoc quòd anima conjungatur Deo per intellectum & affectum;* ait S. Thomas 1. 2. q. 101. a. 2. in corp. Et quâ (amabo) interiori devotione Missam audit, voluntariè manens in affectu mortalis peccati? Quâ fronte Deum audet Patrem appellare, filialem erga ipsum non habens affectum, sed hostilem? Quâ sinceritate ipsi dicit, *sanctificetur nomen tuum*, illud inhonorando per criminofum affectum? Quâ item fronte dicit, *adveniat regnum tuum*, eligens esse in regno diaboli? *Fiat voluntas tua*, voluntariè manens ei rebellis? *Dimitte nobis debita nostra*, seu peccata, dum adhuc affectu peccat? *Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*, dum odio & vindictâ in proximum exarsuat? *Et ne nos inducas in tentationem*, dum cedere vult tentationi, amatque occasionem peccandi? An hoc est in spiritu orare, in spiritu & veritate Deum adorare? *Veri autem adoratores in spiritu & veritate oportet adorare.* Joan. 4.

151 Ex hoc principio Merbesius Summ. Christ. p. 1. q. 8. infert, pro certo mortaliter peccare, qui, peccati lethali affectu plenus, Misæ interest sacrificio; orationemque ipsius execrabilem esse, nisi deposito illo affectu, ad Deum, quem precari vult, serio reverti proposuerit. Scriptum est enim Proverb. 28. *Qui declinat aures suas, ne audiat legem, oratio ejus erit execrabilis.* Quod & præclaris Augustini, Gregorii Nysseni, & Hieronymi sententiis confirmat. Et si ex communi sententia (inquit) graviter peccat, qui inter orandum, notabili tempore, voluntariè distrahitur: An distractio, imò aversio cordis à Deo, per affectum ad mortale peccatum, inter ipsa sacrificii tempora (quibus interiori cordis affectu Deus orandus & adorandus est) gravi culpâ vacare potest?

CAPUT XIX.

Signa divini amoris in corde prædominantis.

- 152 **T**ale signum non est, ore dicere, vel intellectu cogitare, quòd Deum super omnia diligas; vel legere, cum aliqua devotione, præcutione in qua prædominantis amoris Dei actus exprimitur. Nihil enim certius quàm hæc omnia consistere cum prædominante amore libidinum, divitiarum, &c.
- 153 Primum itaque signum, est præcipua cura Deo placendi, declinando à malo, & faciendo bonum. Ut enim Augustinus præfat. in Plal. 31. *Numquid charitas permittit aliquid mali facere ei quem diligis? ... ergone charitas permittit te non prestare quiddam potes ei quem diligis? ... dilectio vacare non potest, nisi & mali nihil operetur, & quiddam potest boni operetur. Quid enim facit dilectio?* declina à malo, & fac bonum. *En opus dilectionis.*
- 154 Amor proinde Dei prædominans facit servare mandata, secundum illud Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit.* Facit etiam fugere omnia ad peccatum allicientia, scilicet mala consortia, illecebrosa contagia, libros, picturas, & statuas impudicas, &c. Nec solum id facit prædominans amor Dei, sed & facit quòd homo nihil magis habeat cordi, quàm divinam amicitiam per mandatorum observantiam conservare.
- 155 Secundum signum, est constantia in observantia mandatorum, fugaque peccatorum mortalium. Neque enim ex momentaneo vel horario affectu in observantiam mandatorum, fugamque criminum, satis colligitur prædominans amor Dei: sed sicut amor iste tenax & constans esse solet; ita constanter manifestare se solet per antedictam observantiam fugamque. Non quòd amor Dei prædominans in hac vita sit immutabilis: sed sicut amor prædominans libidinum, pecuniarum, &c. tenax esse solet; non est tamen immutabilis; sed luxuria subinde mutatur in castitatem, avaritia

in liberalitatem. Sic & de prædominante Dei amore philosophandum est. Neque enim arbor ideò non fuit radicata, quia vi ventorum vel aquarum postea dejecta. Sed sicut arbor colligitur bene radicata non fuisse, dum citò & facile dejecta fuit; sic & de amore Dei colligimus. Unde D. Ælredus in speculo charitatis l. 2. c. 18. *Non secundum hos momentaneos affectus (inquit) sensibiles utique... Dei estimandus est amor; sed potius secundum continuam ipsius voluntatis qualitatem. Suam enim voluntatem Dei voluntati conjungere, ut quilibet voluntas divina præscribat, ut nulla sit alia causa, cur hoc aut illud velit voluntas humana, nisi quia hoc Deum velle cognoscit; hoc utique Deum amare est... Sanè hæc voluntas secundum duo quadam judicanda est, passionem scilicet & actionem; si videlicet ea que Deus intulerit, vel inferri permiserit, patienter sustineat, & ea que jusserit, ferventer adimpleat... Ut ergo simplicioribus verbis utar, qui quantumcumque potest, insit ut Deum habeat, mandatis videlicet illius obtemperando, & secundum Apostolica & Evangelica præcepta sobriè & justè & pie vivendo, etsi nihil ejus dulcedinis gustet, Deum tamen diligere dicendus est, ipso attestante qui ait: *Qui mandata mea custodierit, ille est qui diligit me.**

Tertium signum, est frequens & libens de Deo cogitatio. Quia, ut Matth. 6. Veritas ait: *ubi thesaurus tuus, ibi cor tuum est.* Et uti Richardus à S. Victore in Benjamin minore c. 13. *ubi amor, ibi oculus. Libenter aspiciamus, quem multum diligimus. Vis scire (ait D. Bonaventura Conc. 2. de S. Maria Magdal.) si Deum perfectè diligas, vel aliud plus Deo ames; attende si de Deo plusquàm de aliis rebus cogitas: quia de illo plus cogitas, quod plus amas... Ergo si plus cogitas de mundo, plus de lucro, plus de carnali amico, vel socio, quàm de Christo, non veritas in dubium, sed si tibi certissimum argumentum, quòd amas ista plusquàm Christum. Nam ob hanc causam Dominus dicebat de divino amore: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Nota diligenter quòd non dicit ex parte cordis... sed ex toto. Nec tantum dicit, ex toto corde; sed, ex tota anima; & ex tota mente, dans per hoc intelligere, quòd non debeamus aliud velle, aliud cogitare quàm Christum. Nam (sicut Bernardus dicit) diligere Deum toto corde, est diligere toto intellectu sine errore. Diligere Deum totà animà, est diligere totà voluntate sine contradictione. Diligere verò totà mente, est diligere totà memorià sine oblivione.* Hanc frequentem Dei memoriam Deus mandat apud Michæam c. 6. *Indicabo tibi... quid Dominus requirat à te... sollicitum ambulare cum Deo tuo.* Cum Deo quippe ambulandi sollicitudo, est cogitatio sollicita ne quid velimus vel faciamus contra Dei amorem.*

Quartum signum, est studium magnum 157
quæ-